

УДК 657.92(075.8)

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРОВЕДЕННЯ СУДОВО-БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ЕКСПЕРТИЗИ В ГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЦЕСАХ ЗА УЧАСТЮ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

*Л.Г Михальчишина, ст. викладач
кафедри аудиту та державного контролю ВНАУ,
В.М Сидорчук, ст. науковий співробітник
Вінницьке відділення Київського НДІ судових експертиз*

In article individual questions which are considered carrying out of sudovo-accounting examination in economic processes with the assistance of the agrarian enterprises concern.

В статье рассмотрены отдельные вопросы которые касаются проведения sudovo-bухгалтерской экспертизы в хозяйственных процессах при участии аграрных предприятий.

Вступ. Як свідчить судова практика, значна кількість кримінальних справ з економічних злочинів та господарських справ розглядається судами без залучення експертів, а це не завжди гарантує повне висвітлення причин економічних правопорушень. Галузь сільського господарства має багато специфічних особливостей, що також вимагає залучення фахівців відповідного профілю.

Постановка задачі. Судово-бухгалтерська експертиза призначається в зв'язку із учиненням так званих господарських злочинів, тобто пов'язаних із провадженням підприємницької діяльності.

Як свідчить практика, останнім часом у зв'язку із зміною власників бувших державних підприємств, а далі акціонерних товариств, що спеціалізувались на виробництві плодоовочевої продукції, виникли колізії правового характеру, пов'язані із правильністю формування статутного фонду таких товариств.

Аналіз останніх досліджень свідчить, що малодослідженим на сьогодні є питання проведення судово-бухгалтерської експертизи в кримінальному та господарському процесах, а особливо із врахуванням галузевих особливостей господарської діяльності окремих підприємств.

Метою публікації є висвітлення методики судово-бухгалтерської експертизи правильності формування статутного фонду аграрних підприємств, процесу їх приватизації, та її роль в кримінальному та господарському процесах у справах відповідного спрямування.

Результати. Щоб установити в діях особи наявність складу злочину, необхідно зібрати всі можливі докази.

За статтею 65 Кримінального процесуального кодексу України доказом у кримінальній справі є будь-які фактичні дані, на підставі яких у визначеному законом порядку органи дізнання, слідчий і суд встановлюють наявність або відсутність суспільно небезпечного діяння, винність особи, що здійснила це діяння, та інші обставини, що мають значення для вирішення справи.

Ці дані встановлюються: свідченнями свідків, свідченнями потерпілого, свідченнями підозрюваного, свідченнями обвинуваченого, висновками експерта, речовими доказами, протоколами слідчих і судових дій та іншими документами.

При розслідуванні економічних правопорушень судово-бухгалтерська експертиза є найефективнішим засобом захисту від необгрунтованого обвинувачення в здійсненні злочину.

Як важливий інструмент захисту інтересів громадян і юридичних осіб судово-бухгалтерська експертиза виконує цілу низку дуже важливих завдань. Відповідно до Інструкції про призначення і проведення судових експертиз, затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 8 жовтня 1998 року №53/5, яка містить науково-практичні рекомендації з питань підготовки і проведення судових експертиз, це встановлення:

- документальної обґрунтованості недостачі або надлишків товарно-матеріальних цінностей і коштів, періоду і місця їх утворення, а також розміру завданої матеріальної шкоди;
- правильності документального оформлення операцій з приймання, зберігання, реалізації товарно-матеріальних цінностей і руху грошових коштів;
- відповідності відображення в бухгалтерському обліку фінансово-господарських операцій вимогам чинних нормативних актів з бухгалтерського обліку і звітності;
- кола осіб, на яких покладено обов'язок забезпечити дотримання вимоги нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку і контролю;
- документальної обґрунтованості списання сировини, матеріалів, готової продукції і товарів;
- правильності визначення оподатковуваного прибутку (доходу) підприємств різних форм власності та вирахування розмірів податків;
- документальної обґрунтованості вимог позивача і заперечень відповідача в частині, що стосується ціни позову (зустрічного позову);
- недоліків в організації бухгалтерського обліку, які сприяли або могли сприяти спричиненню матеріальної шкоди або перешкождали її своєчасному виявленню.

Спектр питань, що вирішуються в рамках судово-бухгалтерської експертизи, доволі широкий.

Розглянемо конкретну справу щодо приватизації держгоспу та включення в статутний фонд сільськогосподарського відкритого акціонерного товариства багаторічних насаджень. Приводом її порушення стало визнання права власності на багаторічні насадження і усунення перешкод в користуванні земельними ділянками.

Сільськогосподарське відкрите акціонерне товариство засноване відповідно до наказу Регіонального відділення Фонду державного майна України по Вінницькій області шляхом перетворення державного підприємства – держгоспу у сільськогосподарське відкрите акціонерне товариство згідно із Законом України від 10.07.1996р. №290/96-ВР «Про особливості приватизації майна в агропромисловому комплексі».

Регіональним відділенням Фонду державного майна України по Вінницькій області, у відповідності до вимог Закону України «Про приватизацію майна державних підприємств» від 19.02.1997року №89/9-ВР, було прийнято рішення щодо приватизації та створено комісію з приватизації.

Згідно п. 20 Положення про організацію бухгалтерського обліку і звітності в Україні, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 03.04.1993р. №250, проведення інвентаризації є обов'язковим при передачі майна державного підприємства, установи в оренду, приватизації майна державного підприємства, перетворенні державного підприємства в акціонерне товариство, а також в інших випадках, передбачених законодавством.

Як зазначено в аудиторському висновку перевірки фінансового стану з приводу приватизації радгоспу, який був невід'ємною частиною пакету документів направлених регіональним відділенням Фонду державного майна України по Вінницькій області для погодження з Фондом державного майна України, підприємством, у відповідності до вимог Положення про інвентаризацію майна державних підприємств, що приватизуються, а також майна державних підприємств та організацій, яке передається в оренду, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 02.03.1993 р. № 158 та Порядку відображення в бухгалтерському обліку і звітності операцій, затвердженого спільним з Мінюстом України наказом Міністерства фінансів України від 16.12.1993 р. № 109, проведено інвентаризацію майна станом на дату приватизації.

Для розроблення плану приватизації і визначення розміру статутного фонду товариства підприємством по результатам проведеної інвентаризації було проведено оцінку майна у відповідності до вимог Методики оцінки вартості майна під час приватизації №961 від 15.08.1996р., розроблені додатки 5,6,7, розшифровки по житловому фонді і соцкультпобуту.

Згідно п.41 Положення про організацію бухгалтерського обліку і звітності в Україні, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 03.04.1993 р. № 250, до основних засобів належать також капітальні вкладення в багаторічні насадження. Капітальні вкладення в багаторічні насадження включаються до складу основних засобів щорічно в сумі затрат, що належать до прийнятих в експлуатацію площ, незалежно від закінчення всього комплексу робіт.

У відомості розрахунку відновної вартості основних засобів держгоспу, яка розрахована у відповідності до вимог додатка 5 Методики оцінки вартості майна під час приватизації № 961 від 15.08.1996 р., по групі 1090 зазначені плодоносні сади, плодоносні сади яблуневі, молоді сади яблуневі, голландський сад, плодоносні сади вишневі, плодоносні сади черешневі, плодоносні сади сливові, смородина чорна, плодоносна малина, суниця молода, горобина чорноплідна, відновна вартість яких із врахуванням індексації за періодами введення в експлуатацію складала відповідні суми.

За результатами оцінки цілісного майнового комплексу був складений акт оцінки вартості цілісного майнового комплексу, який був розглянутий на засіданні комісії по приватизації держгоспу та визначений розмір статутного фонду товариства в розмірі 2971664 грн.

Комісією по приватизації держгоспу був розглянутий і підписаний план приватизації радгоспу, ухвалений на загальних зборах трудового колективу підприємства. Кабінетом Міністрів України було погоджено умови приватизації майна радгоспу, начальником регіонального відділення Фонду державного майна України по Вінницькій області був затверджений план приватизації державного майна радгоспу, підписаний всіма членами комісії з приватизації, тобто процедура приватизації була витримана повністю.

В розділі II Плану приватизації зазначено, що «оцінка майна об'єкта проведена згідно з методикою оцінки вартості майна під час приватизації, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України від 15.08.1996 року №961 і становить 2971664 грн., згідно з «Актом оцінки вартості цілісного майнового комплексу».

Згідно розділу 6 Плану приватизації в статутний фонд акціонерного товариства не включається державний житловий фонд вартістю 722502 грн., об'єкти соціально-побутового призначення та інфраструктури вартістю 917074 грн. та об'єкти для яких застосовується особливий режим оподаткування (незавершене будівництво спорткомплексу і церкви) вартістю 20929 грн.

За результатами дослідження експертом вищеперерахованих документів балансова вартість основних фондів станом на дату приватизації зазначена в розділі III «Характеристика об'єкту приватизації» Плану приватизації державного майна радгоспу відповідає:

- балансовій вартості основних засобів по рядку 1 Акта оцінки вартості цілісного майнового комплексу;

- підсумку стовпчика 13 Відомості розрахунку відновної вартості основних засобів держгоспу (яка розрахована у відповідності до вимог додатка 5 Методики оцінки вартості майна під час приватизації № 961 від 15.08.1996 р.);

- рядку 012 розділу I «Основні засоби та інші позаоборотні активи» Активу на кінець звітного періоду фінансової звітності Форма №1 Баланс підприємства.

Таким чином, в процесі проведення судово-бухгалтерської експертизи в даній справі було доведено включення до статутного фонду приватизованого підприємства багаторічних насаджень, при тому, що площа землі під ними приватизації не підлягала.

Висновки. Судово-бухгалтерська експертиза знайшла дуже широке застосування в господарських судах. Експертна практика свідчить, що останнім часом призначаються дослідження стосовно .

Висновок експерта-бухгалтера – це процесуальний документ, який містить систему доказів для вирішення справи, порушеної правоохоронними органами, і повинен відповідати вимогам кримінально-процесуального Кодексу України.

Список використаної літератури

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>
2. Господарський кодекс України № 436-IV, від 16.01.2003 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>
3. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.94 р. № 4038. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>
4. Про особливості приватизації майна в агропромисловому комплексі: Закон України від 10.07.1996 р. № 290/96-ВР. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>
5. Про приватизацію майна державних підприємств: Закон України від 19.02.1997 року № 89/9-ВР.
6. Інструкція про призначення і проведення судових експертиз, затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 8 жовтня 1998 року № 53/5.
7. Положення про організацію бухгалтерського обліку і звітності в Україні, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 03.04.1993р. №250;
8. Положення про інвентаризацію майна державних підприємств, що приватизуються, а також майна державних підприємств та організацій, яке передається в оренду, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 02.03.1993 р. № 158;
9. Порядок відображення в бухгалтерському обліку і звітності операцій, затверджений спільним з Мінюстом України наказом Міністерства фінансів України від 16.12.1993 р. № 109;
10. Методика оцінки вартості майна під час приватизації, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 15.08.1996 р. № 961.

УДК 657.633

**МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ЗДІЙСНЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗА СТАНОМ
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВАХ**

В.М. Пилявець

*Брацлавський агроекономічний коледж
Вінницький національний аграрний університет*

In this article the main outcomes to the methodic of fulfilling the control over the position of the accounting the farm enterprises is generated.

On the ground of the taken research the author determined the main stages of making a check up taking into the consideration the special features of accounting on the farm enterprises.

В статье обобщены основные подходы к методике осуществления контроля за состоянием бухгалтерского учета на фермерских хозяйствах. На основании проведенного исследования автором определены основные этапы проведения проверки с учетом особенностей учета на фермерских хозяйствах.

Вступ. Перехід до ефективних ринкових відносин припускає формування багатокладної аграрної економіки, заснованої на різних формах власності і вільного підприємництва.

Особливе місце в ринковій економічній системі займають селянські (фермерські) господарства. Поряд з іншими видами аграрних формувань вони є повноправною формою господарювання, покликаної повернути землі ефективного господаря. Важливим питанням діяльності кожного фермерського господарства є ведення бухгалтерського обліку та здійснення ефективного контролю за формуванням облікових даних.

Постановка задачі. Особливість ведення обліку в селянському (фермерському) господарстві зумовлена, по-перше, потребою в інформації про наявне у господарстві майно, витрати, обсягах виробництва продукції і надходженнях доходів від реалізації продукції, по-друге, обов'язком подання до державних установ інформації про результати виробничо-господарської діяльності яка повинна бути повною та достовірною.